

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6CdoR/4/2025
Identifikačné číslo spisu:	5122206907
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5122206907.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky G.. M. U., narodenej X. Y. XXXX, Q., Y. M. XXX/X, proti povinnému G.. S. X., narodenému XX. Y. XXXX, Q., Y. M. XXX/X, zastúpenému splnomocnenkyňou Samec & partners, s. r. o., Žilina, Národná 15, IČO: 54 518 563, o určenie výživného medzi manželmi, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 42Pc/16/2022, o dovolaní povinného proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. septembra 2024 sp. zn. 14CoP/37/2024, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 27. septembra 2024 sp. zn. 14CoP/37/2024 a rozsudok Okresného súdu Žilina z 22. augusta 2023 č. k. 42Pc/16/2022-279 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Žilina (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. augusta 2023 č. k. 42Pc/16/2022-279 I. uložil povinnému zaplatiť navrhovateľke (oprávnenej z výživného) manželské výživné vo výške 800 eur mesačne od 24. augusta 2022 do 3. mája 2023; II. uložil povinnému zaplatiť navrhovateľke nedoplatok na zročnom výživnom 6 683,90 eur do 60 dní od právoplatnosti rozsudku a III. rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 18, § 19 ods. 1, § 71 ods. 1, § 75 a § 77 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), § 3 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov a § 35 až § 37 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“). Vecne dôvodil požiadavkou rovnakej životnej úrovne manželov, bez ohľadu na to, či žijú v spoločnej domácnosti alebo nie. Na účely zhodnotenia dôvodnosti návrhu na určenie manželského výživného a jeho možného rozporu s dobrými mravmi posudzoval aj dôvodnosť podania návrhu na rozvod manželstva. Uviedol, že návrh na rozvod manželstva podal manžel (povinný z výživného), pretože si opakovane v priebehu manželstva našiel novú intímnu známosť; príčinou rozvratu manželstva bolo teda jednoznačne správanie manžela - povinného, ktorý ešte za trvania manželstva z dôvodu mimomanželského pomeru opustil spoločnú domácnosť a od toho času navrhovateľke neprispieval na chod domácnosti. Skúmajúc životnú úroveň a majetkové pomery obidvoch manželov v rozhodnom

období, súd prvej inštancie ustálil, že príjmy povinného z výživného v značnej miere prevyšovali príjmy navrhovateľky, ktorá v danom čase dosahovala mesačný príjem v rozmedzí od 800 do 1 260 eur (najmä z dôvodu práceneschopnosti) pri mesačných výdavkoch v sume takmer 1 300 eur. Na druhej strane životná úroveň povinného bola a aj je nadštandardná; v rozhodnom čase dosahoval čisté príjmy vo výške 4 986 až 5 350 eur mesačne. Nepovažoval za relevantnú argumentáciu o vyššom životnom štandarde navrhovateľky žijúcej v rodinnom dome patriacom do bezpodielového spoluvlastníctva, nakoľko práve povinný z výživného sám dobrovoľne opustil spoločnú domácnosť a odsťahoval sa do prenajatého bytu. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie právne odôvodnil ustanovením § 52 CMP.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie povinného rozsudkom z 27. septembra 2024 sp. zn. 14CoP/37/2024 podľa § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a o trovách odvolacieho konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na ich náhradu. Potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Stotožnil sa so skutkovými závermi vyplývajúcimi z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie ohľadne majetkových pomerov a životnej úrovne oboch manželov. Konštatoval síce vo vzťahu k povinnému nesúlad záverov súdu prvej inštancie o príčinách rozvratu manželstva s odôvodením rozsudku v konaní o rozvod manželstva, avšak tento nesúlad nemal vplyv na záver, že podaný návrh nebol v rozpore s dobrými mravmi a že išlo o legitímny nárok navrhovateľky na rovnakú životnú úroveň, akú mal v rozhodnom čase jej manžel. Vo vzťahu k námietke o nevykonaní dôkazov uviedol, že súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. K poukazovaniu povinného na osobitosti vyplývajúce z vykonávanej práce a s tým súvisiacich zvýšených nákladov na reprezentačnú obuv a oblečenie, odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie neprijal záver o povinnosti manažérov súkromných spoločností reprezentovať svoje firmy v obnosenom oblečení, iba konštatoval, že zakúpené oblečenie sa nezhodnotí po prvom použití. Posudzujúc otázku bývania v rozhodnom období odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že povinný si druh bývania zvolil sám. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania právne odôvodnil § 52 CMP, keďže na aplikáciu § 55 CMP nezistil dôvod.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal povinný (ďalej aj len „dovolateľ“) dovolanie. Dovolanie odôvodnil ust. § 420 písm. f) CSP (súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces). Navrhol, aby dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietal arbitrárnosť postupu odvolacieho súdu, ktorý nedostatočne a nejasne reagoval na vymyslené skutkové zistenia súdu prvej inštancie vo vzťahu k príčinám rozvratu manželstva a údajnému výlučnému zavineniu dovolateľa. Súd prvej inštancie vôbec nekonkretizoval, v čom je hmotná a kultúra úroveň oboch manželov odlišná, z rozvratu manželstva vinil navrhovateľa na základe vymyslených skutkových zistení, nezistil nemožnosť navrhovateľky zabezpečiť si svoje osobné potreby, neodôvodnil údajnú existenciu nerovnosti v zabezpečení ostatných osobných potrieb (rekreačných a kultúrnych), nekonkretizoval, ktoré odôvodnené potreby navrhovateľky je potrebné pokrývať manželským výživným. Jediným preukázane existujúcim kritériom tak zostala starostlivosť navrhovateľky o domácnosť, čo je však pochopiteľné, nakoľko dovolateľ s navrhovateľkou v posudzovanom období už nežil v spoločnej domácnosti. Namietal nesprávne skutkové zistenia ohľadne mesačného príjmu navrhovateľky, ktorý súd prvej inštancie chybné ustálil v rozmedzí od 800 do 1 260 eur, aj keď jej preukázaný priemerný čistý mesačný príjem bol 1 576,95 eur. Výdavky na odôvodnené potreby navrhovateľky spoločne s deťmi boli ustálené vo výške 1 300 eur mesačne, z toho však na potreby detí prispieval dovolateľ v posudzovanom období preukázateľne sumou 433,26 eur na plnoletého P. a sumou cca 379 eur mesačne na maloletého P.. Navrhovateľke teda zostávala po pokrytí vlastných osobných potrieb a potrieb detí suma viac ako 750 eur mesačne. Označené pochybenia súdu prvej inštancie odvolací súd napriek námietkam dovolateľa dostačujúcim spôsobom neobhájil a s odvolacou argumentáciou sa riadne nevysporiadal. Bez náležitého odôvodnenia tiež neakceptoval osobitosti vyplývajúce z osobných, pracovných a zdravotných špecifik dovolateľa spočívajúce v kvalitatívnom rozdiely v úrovni bývania ako súčasti životnej úrovne jednotlivca, nutnosti väčšieho vynaloženia síl potrebných na zabezpečenie vyššieho príjmu za prácu v spojení so zvýšenými nákladmi na reprezentačnú obuv a ošatenie, a prítomnosť zdravotných obmedzení, o ktorých

dovolať predložil zdravotnú dokumentáciu. Dovolaťa k odchodu zo spoločnej domácnosti prinútil tlak okolností, ktorými boli rozvrat manželstva a obava z eskalácie konfliktov, z odôvodnení rozhodnutí oboch súdov sa však možno dočítať len to, že odišiel z domu dobrovoľne, čo navyše nemá žiadny vplyv na posudzovanie skutočnej kvality bývania oboch manželov v rozhodnom období. K preukázaným zdravotným špecifikám dovolateľa a k rozporu medzi jeho vyjadrením a predloženými lekáorskými potvrdeniami, sa odvolací súd vôbec nevyjadril. Aj v prípade, ak by súdy dospeli k záveru, že nárok navrhovateľky je daný, v rozhodnutiach oboch nižších súdov úplne absentuje odpoveď na otázku, ako dospeli k určeniu vyživovacej povinnosti vo výške 800 eur mesačne.

4. Navrhovateľka vo vyjadrení k dovolaniu nesúhlasila s argumentáciou dovolateľa, stotožnila sa so skutkovými aj právnymi závermi nižších súdov a navrhla dovolanie povinného ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal účastníka konania v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) za splnenia tiež podmienok jeho zastúpenia a spísania jeho dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie povinného je prípustné a dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Povinný vyvodzoval prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď namietal nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia, najmä nevysporiadanie sa s jeho argumentáciou nižšími súdmi. Namietal okrem iného i nezrozumiteľnosť, akým postupom dospeli súdy k jednotlivým sumám, či už výšky výživného, ako i príjmov navrhovateľky.

8. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017 a 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie povinného, že v konaní pred nižšími súdmi došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

10. Pojemným znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f) CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a mriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na neustrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym

poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

11. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

12. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona [§ 420 písm. f) CSP] sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnil (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

13. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

14. V danej veci odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, s týmto sa plne stotožnil i pokiaľ ide o výšku učeného výživného. Stotožnil sa so skutkovými závermi vyplývajúcimi z dokazovania vykonaného pred súdom prvej inštancie ohľadne majetkových pomerov a životnej úrovne oboch manželov. Uviedol okrem iného, že podaný návrh nebol v rozpore s dobrými mravmi a že išlo o legitímny nárok navrhovateľky na rovnakú životnú úroveň, akú mal v rozhodnom čase jej manžel. K poukazovaniu povinného na osobitosti vyplývajúce z vykonávanej práce a s tým súvisiacich zvýšených nákladov na reprezentačnú obuv a oblečenie, odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie neprijal záver o povinnosti manažérov súkromných spoločností reprezentovať svoje firmy v obnosenom oblečení, iba konštatoval, že zakúpené oblečenie sa neznehodnotí po prvom použití. Posudzujúc otázku bývania v rozhodnom období odvolací súd súhlasil so záverom súdu prvej inštancie, že povinný si druh bývania zvolil sám.

15. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi v zmysle ustanovenia § 71 ods. 1 zákona o rodine vzniká uzavretím manželstva a končí sa jeho zánikom. Prostredníctvom tohto inštitútu sa okrem uspokojenia osobných potrieb sleduje aj naplnenie požadovaného zákonného charakteru inštitútu manželstva z majetkového hľadiska. Tento inštitút (inštitút manželského výživného) predstavuje podstatu majetkových vzťahov medzi manželmi a súčasne vyjadruje hospodársku stránku rovnakého právneho postavenia manželov. Požiadavka rovnakej životnej úrovne manželov v zmysle § 71 ods. 1 zákona o rodine je odôvodnená ich rovnakým postavením v rodine a vyplýva aj z ich rovnakých práv a povinností v manželstve (§ 18 zákona o rodine). Zásada rovnakej životnej úrovne však neznamená mechanickú rovnosť medzi manželmi, vyvodzovanú len z ich zárobkov. Aj v tomto prípade platí ustanovenie § 75 ods. 1 zákona o rodine, podľa ktorého pri určení výživného súd prihliadne na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti a možnosti a majetkové pomery povinného.

16. Oprávnenou osobou z vyživovacej povinnosti, ktorá existuje medzi manželmi, je jeden z manželov. Manžel alebo manželka je legitimovaný na podanie návrhu na určenie výživného zo strany druhého manžela, ak je jeho životná úroveň nižšia ako životná úroveň druhého manžela, resp. ak mu druhý manžel neprispieva na výživu tak, aby ich životná úroveň bola v zásade rovnaká. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi je základným vyjadrením manželskej ekonomickej solidarity. Jedinou výnimkou, pre ktorú by bolo možné nepriznať oprávnenému manželovi právo na výživné by bol rozpor s dobrými mravmi. V samotnom konaní súd zisťuje stav, či povinný manžel neplní svoju vyživovaciu povinnosť,

zistuje osobné rodinné i majetkové pomery manželov a tiež odôvodnené potreby oprávneného i povinného manžela, ako aj ich možnosti a schopnosti. Zároveň sa súd zaoberá aj otázkou starostlivosti o domácnosť a o deti. Výživovacia povinnosť medzi manželmi má v systéme vyživovacích povinností takmer prioritné postavenie. Zo zásady rovnakej životnej úrovne manželov vyplýva, že nemusí byť splnená podmienka odkázanosti ako je to pri vyživovacej povinnosti detí k rodičom. Prostredníctvom tohto inštitútu - výživné na manžela alebo manželku sa teda okrem uspokojenia osobných potrieb sleduje aj naplnenie požadovaného zákonného charakteru inštitútu manželstva z majetkového hľadiska. Uplatňovanie výživného medzi manželmi je preto možné aj v prípadoch, keď sú napríklad obaja manželia zárobkovo činní, schopní zabezpečiť svoje osobné potreby, v dôsledku oddeleného hospodárenia však vznikla disproporcia v ich celkovej životnej úrovni.

17. Aby rozhodnutie o určení výživného medzi manželmi bolo preskúmateľné, je potrebné, aby bolo v prvom rade zrejmé (a teda aby to i matematicky sedelo), z akých príjmov manželov súdy vychádzali. V danom prípade je nezrozumiteľné rozpätie súm (od 800 do 1 260 eur), ku ktorým súdy pri príjme navrhovateľky dospeli v rozhodnom období pri súčasnom konštatovaní, že v rozhodnom období jej príjem predstavoval sumu 11 038,68 eur (pri akomkoľvek spôsobe výpočtu nemožno dospieť k týmto sumám a zavádzajúco pôsobí potom i stanovené rozpätie). Ďalej nie je zrejmé, akým spôsobom bola zohľadnená povinným plnená vyživovacia povinnosť voči deťom. Rovnako nedostatočne a nezrozumiteľne je vyjadrená suma výdavkov (z ktorej teda súdy vychádzali) pokiaľ ide o povinného, a toto platí i pre konečnú sumu výživného, ku ktorej súdy dospeli. Kým uvedené jednotlivé premenné nebudú jasne súdmi ustálené, nie je možné ani skúmať životnú úroveň (jej rovnosť) účastníkov konania.

18. Pretože odvolací súd a pred ním i súd prvej inštancie v prejednávanej veci nezaujal k vyššie uvedenému jednoznačné stanovisko, je odôvodnenie rozsudku/rozsudkov nezrozumiteľné, a vylučuje to akýkoľvek iný záver dovolacieho súdu než ten, že v tomto prípade došlo k zaťaženiu konania pred odvolacím súdom tvrdenou zmätočnosťou vadou podľa § 420 písm. f) CSP a dovolanie musí byť z tohto dôvodu nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

19. Dovolacím súdom konštatovaná procesná vada zmätočnosti uvedená v ustanovení § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť dovolania; zároveň je však tiež dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie bez ďalšieho zrušiť.

20. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (dôvod vedúci k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu viedol k zrušeniu i rozhodnutia súdu prvej inštancie), lebo nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 1 a 2 v spojení s § 450 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.